

Powitanie Marii Bering, Uroczystość upamiętniająca Neuengamme, 3. maja 2021 r.

Narodowosocjalistyczne rządy terroru są wstydliwą i niewyobrażalną częścią niemieckiej historii, bez której nie można zrozumieć tożsamości dzisiejszych Niemiec i samooceny niemieckiego społeczeństwa. Rząd federalny ma obowiązek podtrzymywać pamięć o ofiarach narodowego socjalizmu i stanowczo przeciwstawiać się wszelkim odrodzeniom idei narodowosocjalistycznych.

Dla mnie osobiście jest wielkim zaszczytem, że w trakcie mojej pracy na stanowisku Pełnomocnika rządu federalnego ds. kultury i mediów miałam okazję spotkać się z wieloma osobami, które przeżyły obozy koncentracyjne oraz z wieloma krewnymi osób prześladowanych. Spotkania te zawsze głęboko mnie poruszały. To właśnie te spotkania pozwalają poczuć, że pamięć o ofiarach narodowego socjalizmu ma jeszcze jeden istotny wymiar, nie tylko postrzeganie rządowej czy społecznej odpowiedzialności za rozliczenie zbrodni nazistowskich. W gruncie rzeczy chodzi o ludzi, którzy musieli doświadczyć niewyobrażalnego cierpienia; chodzi o ich godność i o szacunek dla ich życiowych osiągnięć w znoszeniu i pogodzeniu się z tym, co wycierpieli.

Nieposkromiona wola życia - przetrwania - jest wspólna dla wielu relacji ocalałych. Pisarka Anna Seghers próbuje opisać tę postawę w swojej powieści "Siódmy krzyż". Cytuję:

"Wszyscy czuliśmy, jak głęboko i straszliwie siły zewnętrzne mogą sięgać w człowieka, aż do jego wnętrza, ale czuliśmy też, że w tym wnętrzu jest coś, co jest niepodważalne i nie do pokonania".

Jest to głęboko poruszające, gdy ocaleni opowiadają o tym wewnętrznym buncie, o tym wewnętrznym oporze. I jest też coś pocieszającego w tym, że sprawcom nie udało się złamać ludzi wewnątrz.

Bolesne jest to, że pandemia koronawirusa uniemożliwia nam w tym roku osobiste spotkanie i wspólne upamiętnienie tutaj, w miejscu pamięci.

Pandemia nie tylko utrudnia, zwłaszcza ocalałym i ich krewnym, uwidocznienie i odpowiednie upamiętnienie ofiar narodowego socjalizmu. Stawia ona również miejsca pamięci przed nieoczekiwanymi wyzwaniami w ich tak ważnej pracy edukacyjnej.

Historyczno-polityczna praca edukacyjna w autentycznych miejscach charakteryzowała się do tej pory tym, że ludzie spotykali się, doświadczali aury historycznego miejsca i pozwalali, aby na nich oddziaływała, oraz rozważali historię w ramach wzajemnej wymiany.

W sytuacji pandemii szczególnie jasne jest, że miejsca pamięci odniosą korzyści z opracowywania i wypróbowywania cyfrowych formatów edukacyjnych. Było to ważne także w przeszłości, na przykład w celu dotarcia do nowych grup. Obecnie jednak możliwość przekazywania treści również w formie cyfrowej staje się niezbędną.

Miejsce Pamięci Obozu Koncentracyjnego Neuengamme jest od wielu lat bardzo aktywne w tej dziedzinie. Dzięki dużej kreatywności i profesjonalnej wiedzy pracownicy miejsca pamięci z powodzeniem umieścili już wiele inicjatyw w mediach społecznościowych. Ogromny odzew, zwłaszcza wśród młodych ludzi, pokazuje, że obraliście właściwą drogę.

Oprócz corocznego współfinansowania konserwacji Miejsca Pamięci Obozu Koncentracyjnego Neuengamme, pełnomocnik rządu federalnego ds. kultury i mediów chętnie wspiera to szczególne zobowiązanie. Z programu "Jugend erinnert" [*Młodość pamięta*] finansuje projekt Miejsca Pamięci Obozu Koncentracyjnego Neuengamme #WaswillstDutun? W ramach tego projektu przeprowadzane są wywiady z potomkami byłych więźniów obozu koncentracyjnego Neuengamme, które mają zachęcić młodych ludzi do zaangażowania się we własne biografie, m.in. na tzw. Instagram-Stories.

Z jednej strony pozwala to zachować świadectwo o tym, że doświadczenie prześladowania nadal kształtuje drugie, trzecie i czwarte pokolenie w rodzinach prześladowanych, aż po dzień dzisiejszy. Z drugiej strony młodzi ludzie mogą z empatią i kreatywnością tworzyć w znanych im mediach odniesienia do historii własnej rodziny i do rzeczywistości, w której żyją.

Tymczasem w mediach społecznościowych widoczne są już pierwsze efekty projektu, który ma trwać kilka lat. Pokazują one, że pomysł sprawdza się bardzo dobrze.

W ramach programu "Młodość pamięta" finansowane są również trzy ciekawe projekty w Szlezwiku-Holsztynie. Miejsca pamięci w byłych podobozach KZ Neuengamme w Ladelund i

Kaltenkirchen oraz miejsce pamięci Ahrensböök realizują obecnie projekty, w ramach których opracowywane są długofalowe formaty edukacyjne dla młodzieży i tworzone są nowe osie współpracy między miejscami pamięci a innymi instytucjami edukacyjnymi, takimi jak uniwersytety i szkoły.

Te przykłady pokazują, że nawet w czasach koronawirusa można kontynuować dzieło pamięci i docierać do ludzi. Rząd federalny będzie nadal wspierał te instytucje w miarę swoich możliwości.

Nie tylko wyżej wymienione instytucje wnoszą swój wkład poprzez historyczną i polityczną pracę edukacyjną, w celu zachęcenia zwłaszcza młodych ludzi do zapoznania się z historią narodowego socjalizmu. Dzięki powiązaniu z teraźniejszością i rzeczywistością, w której dziś żyjemy, praca miejsc pamięci i ośrodków dokumentacji dostarcza również ważnych impulsów do przeciwdziałania dyskryminacji, na przykład antysemityzmowi i niechęci do Cyganów.

W tym sensie życzę Państwu i nam wszystkim szybkiego powrotu do normalności, abyście mogli Państwo ponownie wykonywać ważne zadania w osobistych kontaktach i w formatach ukierunkowanych na ludzi i ich potrzeby.

Dziękuję Państwu za uwagę!